

PUBLIEKE
SECTOR
ACCOUNTANTS

Accountantsverslag 2021

Gemeente Hilversum

Aan de raad van de
gemeente Hilversum
Postbus 9900
1201 GM HILVERSUM

Onderwerp

Accountantsverslag 2021

Datum

21 juni 2022

Kenmerk

312018008.22.212

Geachte leden van de raad,

Wij hebben de controle van de jaarrekening 2021 van uw gemeente afgerond. De jaarrekening van de gemeente Hilversum is opgesteld onder verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders. Met dit accountantsverslag informeren wij u over onze belangrijkste controlebevindingen. Op 20 juni 2022 hebben wij onze bevindingen met de wethouder financiën en het CMT besproken en op 23 juni 2022 bespreken wij onze controlebevindingen met de Audit en Rekeningcommissie.

Bij de jaarrekening 2021 hebben wij op 21 juni 2022 een goedkeurende controleverklaring afgegeven, zowel voor het aspect getrouwheid als voor het aspect rechtmatigheid.

Ons accountantsverslag is bedoeld om u te ondersteunen in de beoordeling van de jaarrekening 2020. De bevindingen en beschouwingen in dit verslag komen voort uit onze controlewerkzaamheden en diverse besprekingen die wij met uw medewerkers hebben gevoerd. Voor de goede orde vermelden wij dat uw controlerende taak uiteraard verder gaat dan uitsluitend het financieel getinte perspectief vanuit de accountantscontrole.

Wij maken u erop attent dat voor dit accountantsverslag een beperkte verspreidingskring geldt. Het accountantsverslag is uitsluitend bestemd voor de gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders. Wij geven u toestemming om dit accountantsverslag (de was getekend-versie) te publiceren via de agenda's van de raadscommissies en de gemeenteraad.

Met vriendelijke groet,

Publieke Sector Accountants B.V.

Was getekend: A. Booij RA

Inhoudsopgave

Contact

De volgende personen kunnen benaderd worden bij vragen met betrekking tot dit accountantsverslag:

Arie Booij

Tel: 06 – 1509 2689

Arjan Sallehart

Tel: 06 – 1509 2694

Jan Scholten

Tel: 06 – 2832 1383

1. Onze controleaanpak en de uitkomsten daarbij	2
2. Financiële positie en resultaat	7
3. Bevindingen eindejaarscontrole	12
4. Interne beheersing	28
5. Overige aangelegenheden	33

1.

Onze controleaanpak en de uitkomsten daarbij

1. Onze controleaanpak en de uitkomsten daarbij

Reikwijdte van de controle

Met de opdrachtbevestiging van 20 augustus 2021 (kenmerk 312018008.21.238) heeft u ons de opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2021. De reikwijdte van onze controle staat omschreven in deze opdrachtbevestiging. Er is gedurende het verloop van de controle op geen enkele wijze sprake geweest van een beperking in de reikwijdte van onze controle. De doelstelling van de controle is het afgeven van een controleverklaring bij de jaarrekening van de gemeente Hilversum.

In dit accountantsverslag geven wij een toelichting op de bevindingen naar aanleiding van de controle. Onze controle wordt verricht in overeenstemming met Nederlands recht, waaronder de Nederlandse Controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), het Controleprotocol 2019 – 2022 welke is vastgesteld door de gemeenteraad op 29 januari 2020 en de Regeling Controleprotocol Wet normering topinkomens (WNT) 2021.

Tijdens de uitvoering van de oorspronkelijke controleplanning hebben zich geen wijzigingen van materieel belang in de reikwijdte voorgedaan. Wij achten de reikwijdte van onze controle voor 2021 voldoende voor de doelstelling van onze controle.

Materialiteitsbepaling is overeenkomstig het vastgestelde controleprotocol

De wijze waarop wij de materialiteit bepaald hebben, sluit aan op het Controleprotocol 2019 – 2022 welke is vastgesteld door de gemeenteraad op 29 januari 2020. De maximaal toe te passen marges voor de accountantscontrole zijn vastgelegd in het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (het Bado). In uw controleprotocol heeft u geen lagere marges vastgesteld. De bij onze controle van de jaarrekening 2021 toegepaste goedkeuringstoleranties bedragen derhalve:

Bron: jaarrekening 2021	Fouten	Onzekerheden
Goedkeuringsmaterialiteit	€ 3.030.000	€ 9.090.000

De gemeenteraad heeft in het controleprotocol de rapporteringstolerantie vastgesteld op € 125.000.

Onze aanpak is gericht op risico's

Voor de jaarrekeningcontrole 2021 onderkennen wij een aantal risico's en aandachtspunten, die een verhoogd (bruto) risico met zich mee (kunnen) brengen op een materiële fout in uw jaarrekening en die een mogelijke impact op de bedrijfsvoering kunnen hebben. De risico's en aandachtspunten zijn hieronder weergegeven. Opname van een risicogebied of aandachtspunt in deze opsomming betekent niet dat daadwerkelijk sprake is van risico's die zich daadwerkelijk voordoen, maar zijn enkel bedoeld om aan te geven dat wij hier tijdens onze controle (extra) aandacht aan hebben besteed.

- De waardering van de vordering op de GEM Crailo B.V. in verband met de uitgestelde betalingsverplichting van de GEM.
- De voortgang van de investeringsplanning en beheersing van investeringskredieten.
- Voortgang en status ontwikkeling grondexploitaties:
 - Financiële ontwikkeling Anna's Hoeve
 - Waardering en presentatie van eventuele nieuw geopende grondexploitaties in 2021.
- Naleving van de (Europese) aanbestedingsregels, mede in relatie tot fouten in voorgaande jaren (2020 € 541.000).
- Het beheer van vorderingen (uitvoering invorderingsbeleid en bepaling voorziening oninbaarheid).
- De verantwoording en waardering van voorzieningen in relatie tot de aanwezigheid van actuele onderbouwingen (vanwege schattingselementen).
- "Veronderstelde risico's" vanuit de voorschriften voor de accountantscontrole. Dit betreft de mogelijkheid die het management heeft om specifieke controlemaatregelen te omzeilen, bijvoorbeeld door memoriaalboekingen of het schattingsproces en de opbrengstverantwoording. De specifieke aandacht voor deze risico's is voorgeschreven vanuit de controlerichtlijnen en is niet uniek voor de gemeente Hilversum.
- De uitvoering van de Tozo in 2021, waaronder de werking van het M&O-beleid.
- Risico's en onzekerheden in het sociaal domein, waaronder de afwikkeling van de over boekjaar 2020 gerapporteerde onzekerheden (€ 481.000) rondom de prestatielevering Wmo en Jeugd.
- De verantwoording van lasten (investeringen, w.o. SAAS-oplossingen versus exploitatie en juiste boekjaar) en baten (juiste boekjaar)
- De follow-up ten aanzien van eerder gerapporteerde aandachtspunten vanuit de interne en externe controle.
- De actualisatie van de (fraude-)risicoanalyse.
- De voortgang en status van de (noodzakelijke en gewenste) verbeteringen met betrekking tot de kwaliteit van de interne beheersing in relatie tot de af te geven collegeverklaring rechtmatigheid (over boekjaar 2022).

Ter voorkoming van een materiële fout in de jaarrekening heeft u voor bovenstaande risicogebieden beheersmaatregelen getroffen. Wij hebben ons bij de controle gericht op de opzet en het bestaan van de door u ingerichte beheersingsomgeving, die deze risico's moeten verkleinen. Voor een toelichting op een aantal onderkende risico's en aandachtspunten verwijzen wij naar het hoofdstuk 'belangrijke bevindingen'. Daarnaast verwijzen wij u naar onze bevindingen in het hoofdstuk 'Interne beheersing'.

Aandachtspunten Raad en Audit- en rekeningcommissie

Op 26 oktober 2021 hebben wij, in een pre-auditmeeting, de focus van de controle 2021 met de Audit- en rekeningcommissie afgestemd. Op basis van de uitkomsten van deze bespreking, de aandachtspunten uit voorgaande controles en de actuele ontwikkelingen zijn de speerpunten voor de uitvoering van onze controle over het jaar 2021 bepaald. U heeft ons voor het jaar 2021, in aanvulling op de hiervoor opgenomen onderwerpen, verzocht om specifiek aandacht te besteden aan de volgende punten:

- De grip op de verbonden partij GEM Crailo B.V., inclusief de beoordeling van de potentiële risico's en de verwachte resultaatontwikkeling.
- Verantwoording en waardering van de grondexploitatie Stationsplein.
- De voortgang van de realisatie van grote projecten.

Over een aantal onderwerpen hebben wij u reeds in onze managementletter gerapporteerd (waaronder de GEM Crailo en de grondexploitatie Stationsplein). In dit accountantsverslag informeren wij u onze aanvullende bevindingen over deze onderwerpen en de voortgang van de realisatie van de grote projecten.

De baten en lasten, alsmede balansmutaties, zijn in materiële zin rechtmatig

Op basis van uw accountantsprotocol hebben wij de naleving van het financieel rechtmatigheidskader voor uw gemeente gecontroleerd. Hierbij zijn geen materiële bijzonderheden geconstateerd. Op de programma's 1. Wonen en leven, 4. Bestuur en 5. Financiën en grondexploitaties is sprake van een overschrijding van de begroting (lasten). Deze begrotingsrechtmatigheidsfouten werken echter niet door in ons rechtmatigheidsoordeel. Daarnaast is sprake van fouten als gevolg van niet rechtmatig aanbestede contracten voor een bedrag van € 518.500. De aanbestedingsfouten waren intern reeds geconstateerd door de Interne Audit Functie (IAF).

Onze conclusie is op basis van voorgaande derhalve dat de baten en lasten, alsmede de balansmutaties, in materiële zin, rechtmatig zijn weergegeven in de jaarrekening 2021.

De jaarrekening voldoet aan het BBV

Significante verslaggevingsgrondslagen en de toepassing hiervan zijn belangrijk voor de presentatie van de financiële positie en de baten en lasten van de gemeente Hilversum. Daarnaast vereisen zij van het college van burgemeester en wethouders het toepassen van oordeelsvorming ten aanzien van moeilijke, subjectieve en complexe posities, die vaak – vanwege de noodzaak om inschattingen te moeten maken over het effect van zaken – inherent onzeker zijn.

De belangrijkste verslaggevingsgrondslagen van de gemeente Hilversum zijn uiteengezet in de jaarstukken in onderdeel 5.2.1 'Waarderingsgrondslagen'. In de jaarrekening 2021 hebben zich ten opzichte van 2020 geen wijzigingen van materieel belang voorgedaan in de toegepaste verslaggevingsgrondslagen, die een aanzienlijke invloed hebben gehad op de baten en lasten en/of de financiële positie van de gemeente.

Wij hebben het door het college van burgemeester en wethouders toegepaste proces voor belangrijke verslaggevingsgrondslagen geëvalueerd en hebben gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd. Wij hebben de toepassing van de juiste methodiek,

Geen geïdentificeerde materiële fouten en tekortkomingen in de jaarstukken

de aannames, de berekeningen en de consistente toepassing van de betrokken modellen en/of de van toepassing zijnde financiële verslaggeving beoordeeld. Wij zijn van mening dat de verslaggevingsgrondslagen en de toegepaste inschattingen redelijk zijn en consistent zijn gebruikt: de jaarstukken voldoen aan het BBV (Besluit begroting en verantwoording).

Naar aanleiding van onze jaarrekeningcontrole, resteren er geen van materieel belang zijnde ongecorrigeerde afwijkingen of onzekerheden. Door ons gerapporteerde bevindingen zijn derhalve niet materieel (dus hebben geen invloed op de strekking van onze controleverklaring), maar zijn naar onze mening vooral van belang voor uw beoordeling van de jaarstukken en de verdere kwaliteitsverbetering van de administratieve organisatie en interne beheersing.

Voor de niet materiële fouten en tekortkomingen in de jaarstukken verwijzen wij u naar de diverse onderdelen van dit rapport.

Goedkeurende controleverklaring

Wij zijn van oordeel dat de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2021 als van de activa en passiva van de gemeente Hilversum op 31 december 2021 geeft in overeenstemming met het BBV.

Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties over 2021 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder de verordeningen van de gemeente, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader, welke ter kennisgeving met de raadsinformatiebrief van 13 januari 2022 aan de raad is aangeboden.

Hierbij geldt als voorwaarde dat de door ons gecontroleerde jaarrekening ongewijzigd door de raad wordt vastgesteld. Wij verzoeken u derhalve ons een door voorzitter en de griffier ondertekend besluit van de vastgestelde jaarrekening te verstrekken. Mochten nog wijzigingen worden aangebracht in de definitieve versie van de jaarrekening dan dienen wij deze te beoordelen alvorens onze controleverklaring hierbij mag worden opgenomen.

2.

Financiële positie en resultaat

2. Financiële positie en resultaat

De vermogenspositie van uw gemeente neemt in absolute en relatieve zin af

In het BBV, de verslaggevingsregels voor gemeenten, wordt een duidelijk onderscheid gemaakt tussen resultaatbepaling en resultaatbestemming. Alle baten en lasten dienen via het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening te lopen. Er mogen geen baten of lasten rechtstreeks in het eigen vermogen (dat bestaat uit de algemene reserve en de bestemmingsreserves) worden gemuteerd.

De mutaties in het eigen vermogen vinden plaats door middel van de resultaatbestemming. Het gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten 2021 bedraagt € 2.578.000 nadelig. Per saldo is tussentijds € 4.166.000 aan de reserves onttrokken, zodat het uiteindelijk gerealiseerde resultaat over 2021 € 1.587.000 voordelig bedraagt. Dit resultaat is afzonderlijk vermeld onder het eigen vermogen in de balans.

In het hiernavolgende overzicht hebben wij de ontwikkeling van het eigen vermogen opgenomen.

Eigen vermogen (in € 1.000)	2021	2020	2019	2018	2017
Eigen vermogen per 1 januari	77.757	80.155	92.350	96.048	98.096
Tussentijdse resultaatbestemming	-/- 4.166	-/- 6.928	-/- 11.104	-/- 9.324	-/- 7.797
Gerealiseerd resultaat (-/- = nadelig)	1.587	4.229	-/- 1.091	3.650	5.747
Totaal ('gerealiseerd saldo van baten en lasten')	-/- 2.579	-/- 2.699	-/- 12.195	-/- 5.674	-/- 2.049
Rechtstreekse vermogensmutatie i.v.m. verantwoording revolverende fondsen				1.976	
Eigen vermogen per 31 december	74.878	77.457	80.155	92.350	96.048

NB: door afronding op € 1.000 kunnen geringe afrondingsverschillen of afwijkingen van de jaarstukken ontstaan.

De omvang van het eigen vermogen bedraagt ultimo 2021 circa 22 % van het balanstotaal (2020: circa 23 % van het balanstotaal). Zowel in absolute als in relatieve zin is het vermogen dus gedaald.

De tussentijdse resultaatbestemming bestaat uit de stortingen in en onttrekkingen uit de reserves, in overeenstemming met de besluiten van uw gemeenteraad.

De algemene reserve is per saldo voor € 2.694.000 aangewend voor:

- Bestemming resultaat 2020 € 2.532.000
- Corona herstelagenda (per saldo) € 162.000

De bestemmingsreserves nemen per saldo met € 2.757.000 toe, waarvan een belangrijk deel ook verband houdt met coronasteunpakketten. In de toelichting op balans (paragraaf 5.2.5) bij het onderdeel eigen vermogen van de jaarrekening alsmede in het onderdeel Staat van reserves (paragraaf 5.4) geeft het college een nadere toelichting op de mutaties in het eigen vermogen over het jaar 2021. Wij verwijzen u naar deze toelichting.

Resultaat 2021 is beïnvloed door reservemutatie(s)

Het feitelijke saldo van baten en lasten in een jaar wordt weergegeven als het gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten. Daarnaast kent de gemeente Hilversum ook het gerealiseerde resultaat. Dit is het gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten plus of min de tussentijdse resultaatbestemmingen. Deze bestemmingen bestaan uit in de loop van het jaar gedane onttrekkingen uit reserves minus de tussentijdse stortingen in reserves. De stortingen in dan wel onttrekkingen aan reserves vinden plaats op basis van door u genomen besluiten. Het gerealiseerde resultaat is dus mede het gevolg van de bestuurlijke besluitvorming. Concreet betekent dit voor uw gemeente het volgende:

Exploitatieresultaat (in € 1.000)

Totale baten	291.696	
Totale lasten	294.275	
Gerealiseerde saldo van baten en lasten (nadelig)		-/- 2.579
Af: stortingen in reserves	9.136	
Bij: onttrekkingen aan reserves	13.301	
Saldo mutaties reserves		4.166
Gerealiseerd resultaat (voordelig)		1.587

**Het college van
burgemeester en
wethouders kwalificeert
het weerstandsvermogen
als uitstekend om de
onderkende risico's af te
kunnen dekken**

De exploitatie over 2021 laat een nadelig gerealiseerd totaal saldo van baten en lasten van € 2.579.000 zien, ten opzichte van een begroot (na wijziging) saldo van € 7.199.000 nadelig. Het werkelijke resultaat valt derhalve voor een bedrag van € 4.620.000 minder nadelig uit. Het gerealiseerde voordelig resultaat ad € 1.587.000 is afzonderlijk op de balans opgenomen onder het eigen vermogen.

In de jaarstukken wordt op diverse plaatsen een nadere toelichting gegeven op de totstandkoming van het resultaat en worden de verschillen tussen de begroting (na wijziging) en de gerealiseerde baten en lasten verklaard. Wij verwijzen u hiervoor naar hoofdstuk 4.2. Voor de verschillenanalyse verwijzen wij u tevens naar de toelichting op de programmaverantwoording (onderdeel “Financiële analyse”) waarin per thema de belangrijkste verschillen nader zijn geanalyseerd.

Het nadelige resultaat 2021 (vóór bestemming) is mede ontstaan na een aantal incidentele baten en lasten. Door het effect van de incidentele baten en lasten buiten beschouwing te laten, ontstaat meer inzicht in de reguliere baten en lasten. Het inzicht in de reguliere baten en lasten is van belang, omdat het een betere indicatie geeft van de toekomstige baten en lasten, overigens zonder rekening te houden met beleidswijzigingen. In de toelichting op het overzicht van baten en lasten is in hoofdstuk 4.3 inzicht in de incidentele baten en lasten gegeven. Korthedshalve verwijzen wij u naar deze uiteenzetting.

Het weerstandsvermogen bestaat uit de relatie tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de benodigde weerstandscapaciteit vanwege ingeschatte risico's. De beschikbare weerstandscapaciteit (voor de samenstelling, zie de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing) heeft het college bepaald op € 64,3 miljoen. In 2020 bedroeg deze € 82,2 miljoen. De beschikbare weerstandscapaciteit is derhalve gedaald ten opzichte van 2020, wat hoofdzakelijk het gevolg is van de nieuwe berekeningsmethodiek om de beschikbare weerstandscapaciteit te berekenen. Op basis van de Nota Financieel Beleid 2022 worden bestemmingsreserves (deze bedragen € 10,6 miljoen, toegelicht in 5.4 Staat van reserves van deze jaarstukken) en de onbenutte belastingcapaciteit niet meer in meegerekend.

Daarnaast geeft het college in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing inzicht in de “potentiële” weerstandscapaciteit. Hierbij geeft het college aan dat de potentiële weerstandscapaciteit niet direct beschikbaar is, maar dat deze wel inzicht geeft in de ruimte die er is om de beschikbare weerstandscapaciteit te verhogen. Dit kan van belang zijn om u te ondersteunen bij het maken van toekomstige keuzes waarbij sprake kan zijn van grote financiële risico's. Naar onze mening draagt dit bij aan de kwalitatieve en kwantitatieve beoordeling van uw financiële speelruimte en risicoprofiel op financieel-strategisch gebied.

In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing heeft het college een opsomming gegeven van ingeschatte risico's. In Hoofdstuk 9 van de jaarstukken worden deze inhoudelijk verder uitgewerkt. Deze cumuleren voor 2021 tot een bedrag van € 3,5 miljoen (2020: € 3,7 miljoen). Ten opzichte van 2020 is sprake van een daling van de gekwantificeerde risico's. De inventarisatie van risico's geeft een indicatie van de financiële omvang van de belangrijkste (specifieke) risico's, om zo de benodigde weerstandscapaciteit te bepalen. Daarbij wordt een inzicht gegeven in de (naar de inschatting van het college) belangrijkste risico's voor uw gemeente. Ook zijn de aan deze risico's gekoppelde beheersingsmaatregelen opgenomen en wordt een inhoudelijke toelichting gegeven op nieuw gedefinieerde en gewijzigde risico's in de top van grootste risico's.

In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing en hoofdstuk 9 zijn de toelichting op het risicoprofiel, de top 10 risico's en de ontwikkelingen in het risicoprofiel opgenomen. De doorontwikkeling van het risicomanagement in de gemeente is vanaf het 2020 geïntensiveerd. Om de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing compacter en leesbaarder te maken, is meer op hoofdlijnen in deze paragraaf gerapporteerd en zijn gedetailleerdere risico's in een bijlage (hoofdstuk 9 van de jaarstukken) opgenomen. De focus van risicomanagement binnen de gemeente is daarmee verschoven van de details van individuele risico's naar een overkoepelende blik op en analyse van het risicoprofiel. Dit maakt de ingezette ontwikkeling van risico-inventarisatie naar strategisch risicomanagement transparanter.

Ten behoeve van de jaarstukken 2021 heeft het college ingeschat dat, op basis van de geactualiseerde risicoanalyse, het benodigde weerstandsvermogen € 3,5 miljoen bedraagt (kwantificering van het optreden van de meest waarschijnlijke risico's). Ten opzichte van de beschikbare weerstandscapaciteit (deze is door het college vastgesteld op € 64,3 miljoen) kwalificeert het college het weerstandsvermogen in de jaarstukken 2021 als "uitstekend".

Voor meer gedetailleerde informatie over uw weerstandspositie, de onderkende risico's en de kwantificering daarvan verwijzen wij u naar de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing en hoofdstuk 9 van uw jaarstukken 2021. Overigens merken wij hierbij op dat deze cijfers niet aan accountantscontrole of een beoordelingsopdracht zijn onderworpen.

3.

Bevindingen eindejaarscontrole

3. Bevindingen eindejaarscontrole

Sloopkosten GAK kunnen impact hebben op waardering van de grondexploitatie Stationsgebied

Op de balans zijn per 31 december 2021 onder de immateriële vaste activa kosten van onderzoek en ontwikkeling (voorbereidingskosten) geactiveerd voor een bedrag van in totaal € 877.000. Hiervan heeft € 843.000 betrekking op de sloopkosten van het voormalige GAK-gebouw. Op de geactiveerde kosten wordt vooralsnog niet afgeschreven, omdat u voornemens bent deze kosten in te brengen in grondexploitatie Stationsgebied.

Het Bbv staat het activeren van voorbereidingskosten toe, wanneer voldaan wordt aan de volgende voorwaarden uit de notitie grondexploitatie van de commissie Bbv:

1. de kosten moeten passen binnen specifieke (wettelijke) definities; en
2. de kosten mogen maximaal 5 jaar geactiveerd blijven staan onder de immateriële vaste activa; na maximaal 5 jaar moeten de kosten hebben geleid tot een actieve grondexploitatie en kunnen dan daarin worden ingebracht, dan wel worden afgeboekt ten laste van het jaarresultaat; en
3. plannen tot ontwikkeling van de grond waarvoor de voorbereidingskosten worden gemaakt, moeten bestuurlijke instemming hebben, blijkend uit een raadsbesluit.

De sloopkosten van het voormalige GAK-gebouw zijn in 2019 geactiveerd. Dat houdt in dat uiterlijk 2023 de kosten ten laste van de grondexploitatie Stationsgebied gebracht moeten worden, ofwel alsnog ten laste van het resultaat gebracht moeten worden. In de jaarrekening 2021 is de grondexploitatie Stationsgebied inmiddels geopend. Omdat het college hier een verlies voorziet, is een voorziening ter grootte van € 345.000 getroffen. Mocht het financiële beeld van deze exploitatie niet veranderen, dan dient bij inbreng van de geactiveerde sloopkosten in de grondexploitatie Stationsgebied, de verliesvoorziening aangevuld te worden.

Saldo spaarvoorziening riolering nog niet toereikend om gerealiseerde investeringen te dekken

Jaarlijks wordt gespaard om de kosten van gerealiseerde investeringen in de riolering te kunnen dekken. Het resultaat hiervan is dat investeringen in het GRP niet geactiveerd worden en de kapitaallasten (positief effect op tarief) lager zijn. Uiteindelijk is het de bedoeling dat een “ideaalcomplex” ontstaat, waarbij de jaarlijkse investeringsuitgaven en het spaarbedrag aan elkaar gelijk zijn.

In de jaarrekening 2021 is de geraamde toevoeging aan de spaarvoorziening riolering ad € 3.029.000 geheel ingezet ter dekking van investeringsuitgaven ad € 3.202.000. Omdat de kosten van de investeringen hoger zijn dan het spaarbedrag, is het ideaalcomplex nog niet bereikt. Het college verwacht de resterende boekwaarde van de investeringen uit 2021, die nu per saldo geactiveerd zijn, in 2022 af te boeken.

Vordering inzake overdracht gronden Crailo nominaal gewaardeerd

In 2020 zijn de gronden Crailo verkocht en ook geleverd aan de GEM Crailo B.V. Bij de transacties is een uitgestelde betaling overeengekomen, op basis waarvan de GEM Crailo BV de koopsom pas in de toekomst (uiterlijk 31 december 2029) hoeft te voldoen. Omdat de looptijd van deze vordering langer dan één jaar is, is de vordering van € 16,1 miljoen op de GEM Crailo BV onder de Financiële vaste activa verantwoord.

Bij het opstellen van de jaarrekening 2021 heeft het college ingeschat dat vooralsnog sprake is van een volwaardige vordering, omdat de meest actuele grondexploitatie Crailo (per 1-1-2022) een positief resultaat van € 4,5 miljoen (netto contante waarde_ toont.

Uit de jaarrekening van de GEM Crailo B.V. blijkt dat tot en met 31 december 2021 voor een bedrag van € 12,9 miljoen aan kosten is gemaakt en dat de directie verwacht dat nog voor een bedrag van € 72,5 miljoen aan kosten gemaakt zal worden. Er zijn nog geen opbrengsten gerealiseerd. In de komende jaren verwacht de directie tevens dat voor een bedrag van circa € 87,8 miljoen aan opbrengsten gerealiseerd gaat worden. Per saldo is derhalve momenteel sprake van een winstgevende exploitatie.

In de jaarrekening over 2021 van de GEM Crailo B.V. lezen wij dat de nog te realiseren grondopbrengsten met 1,5% geïndexeerd zijn en de nog te maken kosten met 2,5%. Gelet op de huidige ontwikkeling van prijzen van grondstoffen en aannemers kan de indexering van de kosten aan de lage kant zijn. Bij de actualisatie van Anna's Hoeve rekent het college bijvoorbeeld al met een kostenstijgingspercentage van 3%, waar wij elders zelf nog hogere percentages zien.

Omdat vooralsnog sprake is van een positief verwacht resultaat, is geen voorziening opgenomen wegens te verwachten verliezen op onderhanden werk. Bij de bepaling van de netto contante waarde heeft het management van de GEM Crailo B.V. een inschatting gemaakt van de verwachte kosten, de fasering en de (toekomstige) verkoopwaarde van de gronden mede aan de hand van een marktscan. In de grondexploitatie is een aantal stelposten opgenomen, welke voorlopig taakstellend zijn. Deze kunnen echter, zo staat in de jaarrekening van de GEM Crailo B.V. mogelijk leiden tot “substantiële bijstellingen van het geraamde budget”. Het betreft de volgende stelposten:

- Duurzaamheid (5 miljoen euro)
- Kwaliteitsimpuls (2 miljoen euro)

De stelposten zullen in de toekomst nog nader worden uitgewerkt. Daarnaast is, zo lezen wij in de jaarrekening 2021 van de GEM Crailo B.V., een deel van de civieltechnische en saneringskosten nog op hoofdlijnen uitgewerkt. Een nadere uitwerking kan tevens leiden tot substantiële bijstellingen in het geraamde budget.

Hoewel vooralsnog sprake is van een positieve ontwikkeling, is sprake van enkele onzekerheden met betrekking tot het uiteindelijke te verwachten resultaat. Wij adviseren u om de financiële ontwikkelingen van de grondexploitatie Crailo te blijven volgen en op basis van die uitkomsten de volwaardigheid van de vordering te blijven beoordelen.

Uw grondexploitaties zijn geactualiseerd

Een belangrijk risico dat wij onderkennen in het kader van de jaarrekeningcontrole is de waardering van de grondexploitaties. De grondexploitaties hebben ultimo 2021 een (netto) boekwaarde van circa € 5,3 miljoen en zijn daarmee ten opzichte van 2020 circa € 1,6 miljoen afgenomen. De afname van de boekwaarde (mutatie onderhanden werk) is het saldo van de gerealiseerde verkopen in 2021 ad € 3,9 miljoen en de gemaakte kosten in 2021 (inclusief tussentijdse winstneming) ad € 2,6 miljoen. Daarnaast is een verliesvoorziening getroffen van € 0,3 miljoen voor het verwachte nadelige resultaat op de exploitatie Stationsgebied (zie ook hierna).

De grondexploitatie is één van de posten die het meest gevoelig is voor de economische ontwikkelingen, zoals bijvoorbeeld een stagnerende vraag of dalende prijzen. Hierdoor kan het verwachte resultaat van een project (fors) afnemen of zelfs omslaan in een verwacht verlies, maar bij een voorspoedige realisatie van verkopen (voorlopen op plan) is juist weer sprake van een voordelig effect. Voor een nadere onderbouwing van de ontwikkelingen met betrekking tot de grondexploitaties verwijzen wij naar de paragraaf “Grondbeleid” in het jaarverslag. Daarin worden ontwikkelingen in de complexen, de prognoses voor de komende jaren en de mogelijke risico’s nader toegelicht.

De controle van de grondexploitatie vraagt veel aandacht, vanwege de (hoge mate van) schattingsonzekerheid die met de (waardering van de) jaarrekeningpost samenhangt. Wijzigingen in de uitgangspunten die bij het doorrekenen van grondexploitaties gehanteerd zijn veelal van (substantiële) invloed op de financiële uitkomst van de grondexploitatie. Ook hebben (op projectniveau) de nog te maken kosten en de nog te realiseren opbrengsten, inclusief de timing daarvan, mogelijk invloed op de waardering. Op basis van onze controle brengen wij het volgende onder uw aandacht:

Exploitatie Anna’s Hoeve verloopt positief

Anna’s Hoeve zal, op basis van de huidige inschatting van het college, doorlopen tot en met 2025. De einddatum is hiermee, ten opzichte waarvan in de jaarrekening 2020 nog werd uitgegaan, met twee jaar verlengd. De oorzaak hiervan houdt verband met de beroepsprocedure die in verband met de omgevingsvergunning voor bouwveld 5.2 is afgerond. Een gevolg daarvan bijvoorbeeld was dat grondverkopen die in 2021 waren voorzien, nu eerst in 2022 gerealiseerd kunnen worden en dat de tussentijdse winstneming over 2021 lager is uitgevallen. Het college verwacht overigens (in 2025) dat de grondexploitatie Anna’s Hoeve kan worden afgesloten met een resterend positief resultaat van € 4,4 miljoen.

Ultimo 2021 is circa 94,7% van de totale verwachte kosten gerealiseerd. Het college schat in dat de komende jaren nog voor een bedrag van € 1.868.000 aan kosten gemaakt wordt. Van de totale verwachte grondverkopen is ultimo 2021 81,9% gerealiseerd en heeft het college ingeschat dat nog voor een bedrag van € 9.911.000 aan opbrengsten gerealiseerd zal worden.

Op basis van de voortgang is ultimo 2021 in totaal € 14.726.000 aan tussentijdse winst gerealiseerd. Tot en met 2020 was hiervan reeds € 14.319.000 genomen, zodat de tussentijdse winst 2021 € 407.000 bedraagt. De totale verwachte winst bedraagt € 19,5 miljoen. Het restant zal in de komende jaren gerealiseerd worden en is vooral afhankelijk van de realisatie van de grondverkopen. Wij adviseren u de financiële voortgang van de exploitatie te blijven volgen.

Stationsplein geopend in 2021

In 2021 is de grondexploitatie Stationsplein geopend en is voor in totaal € 1.918.000 aan kosten gemaakt. Dit bestaat voor een

bedrag van € 1.900.000 aan kosten van ingebrachte grond. Het resterende bedrag betreft kosten van planontwikkeling. In 2021 zijn geen opbrengsten gerealiseerd.

Omdat de totale nog te maken kosten € 9.067.000 bedragen en de nog te realiseren opbrengsten € 10.597.000, is per saldo sprake van een verlieslatende exploitatie. In uw financieel beleid is bepaald dat verlieslatende grondexploitaties worden gewaardeerd tegen de netto contante waarde. Deze heeft het college per 31 december 2021 bepaald op € 345.000 nadelig, waardoor voor dit bedrag een voorziening is getroffen. Omdat het ingeschatte verlies lager is dan de geactiveerde kosten, is het bedrag geheel in mindering gebracht op de boekwaarde van het onderhanden werk.

Blijf alert op ontwikkeling kostenramingen

Wat wij momenteel wel breed zien in de praktijk is dat de geraamde kosten van investeringen momenteel niet toereikend zijn, omdat de vraag naar aannemers en het aanbod van bouwmaterialen momenteel voor aanzienlijke prijsstijgingen zorgt. Hoewel de resterende looptijd van de nu lopende exploitaties nog relatief kort is, kan het voorkomen dat de kostenstijgingspercentages die in de huidige plannen zijn opgenomen, in de huidige markt wellicht niet meer passend zijn. Momenteel zien wij namelijk breed dat sprake is van bijvoorbeeld prijsstijgingen als gevolg van schaarste aan materialen en de stijgende brandstofprijzen.

Met name bij de ontwikkeling van het Stationsgebied moet nog voor een aanzienlijk bedrag aan kosten in de nabije toekomst worden gemaakt. Hogere nog te maken kosten betekent dat het toekomstige resultaat nadelig beïnvloed wordt. Wij adviseren u om hier in de komende actualisatie en tussentijdse informatievoorziening ook rekening mee te blijven houden.

Blijf de volwaardigheid van de openstaande vorderingen volgen

Onder de uitzettingen zijn vorderingen opgenomen op bijstandsccliënten, op belastingdebiteuren en op overige natuurlijke personen. Op basis van de ouderdom van de openstaande vorderingen, schat het college jaarlijks de volwaardigheid van de vorderingen in. In de concept-jaarrekening waren de vorderingen als volgt gewaardeerd:

	Nominale waarde		Inschatting oninbaar		Procentueel		Balanswaarde	
	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020
Debiteuren algemeen	2.203.000	6.503.000	70.000	77.000	3%	1%	2.133.000	6.426.000
Belastingdebiteuren	4.760.000	5.335.000	864.000	906.000	18%	17%	3.896.000	4.429.000
Debiteuren sociale zaken	6.899.000	6.626.000	3.629.000	3.483.000	53%	53%	3.270.000	3.143.000
Totaal	13.862.000	18.464.000	4.563.000	4.466.000			9.299.000	13.998.000

De post debiteuren algemeen is ten opzichte van 2020 significant afgenomen, waarbij opvalt dat de voorziening in absolute zin nagenoeg gelijk blijft. Het college heeft de waardering van ze vorderingen “statisch” bepaald, wat inhoudt dat op vordering niveau de volwaardigheid is bepaald. De belastingdebiteuren nemen af als gevolg van intensiever invorderingsbeleid en het feit dat de inschatting over 2020 “voorzichtiger” was in verband met Corona. In de praktijk hebben echter veel belastingplichtigen aan hun verplichtingen voldaan.

Wij adviseren u de volwaardigheid van de vorderingen te blijven volgen en, wanneer noodzakelijk, tijdig maatregelen te treffen als blijkt dat de huidige inschatting niet langer valide blijkt te zijn.

Onzekerheden bij toekomstige dotaties aan onderhoudsvoorzieningen

In de balans zijn diverse voorzieningen voor groot onderhoud opgenomen. Deze voorzieningen zijn bepaald op basis van meerjarenonderhoudsplannen, waarbij jaarlijks onderzocht wordt of planning en uitvoering nog met elkaar in de pas lopen en zo niet, wat dat voor eventuele financiële gevolgen heeft of kan hebben. In de paragraaf onderhoud kapitaalgoederen heeft het college aangegeven uit welk jaar het onderliggende plan per soort kapitaalgoederen dateert, wat de looptijd van het plan is en wanneer het plan geactualiseerd wordt en of voor de betreffende soort kapitaalgoederen een onderhoudsvoorziening aanwezig is of niet. Op basis van dit inzicht kan vastgesteld worden dat sprake is beheerplannen die in opzet kunnen dienen ter onderbouwing van de betreffende voorzieningen en dat er in de komende jaren weer een aantal plannen geactualiseerd moet worden.

De huidige werkwijze van het college is prima om meerjarig in te schatten wat het noodzakelijk meerjarig grootonderhoud is en wat de inschatting is wat dat gaat kosten. In de praktijk is het zo dat het regelmatig voorkomt dat gepland onderhoud niet of later wordt uitgevoerd of dat niet voorzien onderhoud uitgevoerd moet worden. Doordat het college hier jaarlijks naar kijkt, houdt u grip op de uitvoering van de plannen en kunt u beoordelen wat de eventuele impact is van het niet of later uitvoeren van gepland onderhoud.

Over de hele linie zien we wel dat er in 2021 enige vertraging in de uitvoering van de beheerplannen optreedt. Hierin liggen logische oorzaken aan ten grondslag zoals het (nog) niet beschikbaar zijn van aannemers. Het college verwacht dat dit onderhoud nog wel uitgevoerd zal worden. Omdat de financiële middelen voor het nog uit te voeren onderhoud beschikbaar blijven in de voorzieningen levert niet direct financiële risico's voor u op.

Wat momenteel speelt is dat het college niet goed kan inschatten wat de mogelijke impact is van prijsstijgingen die zich voordoen in de markt voor aannemers en grondstoffen op de meerjarige dotatie aan de voorzieningen en de gewenste omvang van deze voorzieningen. Omdat het college deze impact vooralsnog niet goed kan inschatten, is mogelijk sprake van enige onzekerheid. Wij adviseren u om zich door het college te laten informeren over deze ontwikkelingen in de komende periode. Mocht uit de actualisatie van beheerplannen en de onderbouwing van het totaal benodigde bedrag blijken dat het meerjarig groot onderhoud meer gaat kosten dan waar u nu rekening mee houdt, dan moet dit prospectief, dus in de meerjarige dotatie, worden verwerkt, waarbij tevens geldt dat een voorziening in enig jaar niet negatief mag worden.

Bevindingen controle Sociaal domein

Lasten via de Regio

Belangrijke (administratieve) onderdelen van de WMO en Jeugdwet worden voor uw gemeente door de Regio Gooi- en Vechtstreek (hierna: de Regio) uitgevoerd. De Regio heeft op 13 mei 2022 de eindverantwoording 2021 aan uw gemeente verstrekt over de bestedingen. Bij deze verantwoording is een controleverklaring opgenomen dat de in deze verantwoording opgenomen bedragen (in materiële zin) zijn verantwoord in overeenstemming met de tussen uw gemeente en de Regio gemaakte afspraken. Er is door de accountant een bedrag als onzeker aangemerkt van € 614.000 als gevolg van enkele aspecten waar de accountant van de Regio nog

onvoldoende informatie kon verkrijgen om de uitgaven goed te keuren. Dit wordt de komende maanden nog verder uitgezocht in overleg met de aanbieders. Om het proces niet op te houden, en ook gezien de relatief geringe omvang, zijn deze uitgaven voor dit moment als onzeker aangemerkt. Dit bedrag hebben wij ook meegewogen als onzekerheid in onze oordeelsvorming. Hoewel de onzekerheid iets groter is dan de onzekerheid in 2020 (die was € 481.000) past deze ruimschoots binnen de daarvoor geldende marges. De eindverantwoording van de Regio was dit jaar ruim twee weken eerder in uw bezit.

Slotboekings Regio niet juist

Ten tijde van het opstellen van de concept-jaarstukken waren de definitieve cijfers van de Regio Gooi- en Vechtstreek nog niet beschikbaar. Deze zijn medio mei 2022 beschikbaar gekomen. Op basis van de definitieve cijfers blijken de werkelijke lasten € 135.000 hoger te zijn ten opzichte van wat er nu in de jaarrekening staat. Deze fout is niet meer gecorrigeerd, waardoor het resultaat te hoog is weergegeven.

Europese aanbestedingen: rechtmatigheidsfouten van in totaal € 518.500 werken niet door in het rechtmatigheidsoordeel

In het kader van de rechtmatigheidscontrole is het onder meer van belang dat u tijdig vaststelt dat aanbestedingen overeenkomstig de geldende wet- en regelgeving zijn gedaan. Op grond van het normenkader zijn voor de rechtmatigheidscontrole de Europese aanbestedingen van belang.

Op basis van de spendanalyse constateren wij dat voor 5 dossiers de Europese aanbestedingsregels niet zijn nageleefd. Wij merken op dat de bevindingen ook zijn geconstateerd door uw gemeente en deels voortkomen uit financiële beheershandelingen van voor 2021. De onrechtmatigheidsfout komt uit op een bedrag van € 518.500.

Gelet op de omvang van dit bedrag heeft deze rechtmatigheidsfout geen effect op de strekking van de controleverklaring. De fouten hebben betrekking op contracten welke Europees aanbesteed hadden moeten worden, die (in voorgaande jaren) zijn aangegaan of uitgaven waar geen contract aan ten grondslag ligt, maar waar uw gemeente al geruime tijd leveringen en diensten afneemt van derden.

Begrotingsrechtmatigheid is adequaat toegelicht in de jaarrekening

Naast de controle op de rechtmatige totstandkoming van de baten, lasten en balansmutaties in de jaarrekening 2021, hebben wij de begrotingsrechtmatigheid gecontroleerd. De toe te passen normen voor dit begrotingscriterium zijn gebaseerd op artikel 189, 190 en 191 van de Gemeentewet en moet door de gemeenteraad zelf nader worden ingevuld en geconcretiseerd. Dit gebeurt door middel van de begroting en via de verordening op het financieel beheer ex artikel 212 van de Gemeentewet.

Het systeem van budgetbeheer en -bewaking moet waarborgen dat de baten en lasten binnen de begroting blijven en dat belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig worden gemeld aan de gemeenteraad, zodat deze tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen. Een systeem met onvoldoende waarborgen voor tijdige melding aan de gemeenteraad van budgetoverschrijdingen heeft het risico in zich dat inbreuk wordt gemaakt op het budgetrecht van de gemeenteraad.

Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota rechtmatigheid 2018 (welke van toepassing is op de jaarrekening 2021) van de Commissie BBV.

In het kader van de begrotingsrechtmatigheid moet gekeken worden naar de lastenoverschrijdingen op het niveau waarop de gemeenteraad de begroting autoriseert. Dat is op programmaniveau, waarbij sprake is van een overschrijding van de lasten op de volgende programma's:

- Programma 1 Wonen en leven € 2.307.000
- Programma 4 Bestuur € 739.000
- Programma 5 Financiën en grondexploitaties € 119.000

De totale overschrijding bedraagt derhalve € 3.165.000 op deze programma's. Wij verwijzen voor een inhoudelijke en meer specifieke analyse van deze overschrijdingen naar de toelichting op het overzicht van baten en lasten, waar het college in paragraaf 4.2.7 een analyse van de begrotingsafwijkingen en de begrotingsrechtmatigheid 2021 heeft opgenomen.

De overschrijdingen zijn in te delen in de diverse categorieën, zoals ook genoemd in de Kadernota Rechtmatigheid van de Commissie BBV. Zoals vermeld is elke lastenoverschrijding op een programma per definitie onrechtmatig, echter hoeft, op basis van uw afwijkingenbeleid, niet elke overschrijding door te werken in het rechtmatigheidsoordeel dat de accountant bij de jaarrekening geeft.

Zoals blijkt uit de analyse van het college van burgemeester en wethouders is op de genoemde programma's een begrotingsoverschrijding op de lasten te constateren, echter werken deze niet door in het accountantsoordeel. Wij hebben de analyses van het college gevalideerd en kunnen ons hiermee verenigen.

De begrotingsrechtmatigheid omvat ook de overschrijdingen op investeringskredieten. Deze heeft zich in 2021 voor een totaalbedrag van € 175.000 voorgedaan. Deze werken op grond van uw financiële verordening niet door in ons oordeel.

Wet normering topinkomens (WNT)

De Wet normering topinkomens (WNT) is in werking getreden met ingang van 1 januari 2013. De WNT regelt niet alleen de openbaarmaking van topinkomens in de publieke en semipublieke sector, maar stelt ook maxima aan de hoogte van de bezoldiging van topfunctionarissen en tevens aan de ontslagvergoedingen.

Met ingang van 1 januari 2013 is bij wet vastgelegd dat rechtspersonen of organisaties die volledig of in aanzienlijke mate uit publieke middelen zijn gefinancierd beloningen van topfunctionarissen openbaar dienen te maken, ook als deze de in de wet gestelde maximale bezoldiging over 2021 van € 209.000 niet te boven gaat. Daarnaast dienen gemeenten het salaris openbaar te maken van overige medewerkers (inclusief – wanneer aan bepaalde voorwaarden is voldaan – ingehuurd personeel) die een bezoldiging ontvangen boven deze norm. Ten slotte stelt de WNT een aantal overige eisen, zoals een maximale ontslagvergoeding voor topfunctionarissen van € 75.000.

**Geen fouten en
onzekerheden met
betrekking tot de SiSa-
bijlage die gerapporteerd
moeten worden**

Met ingang van boekjaar 2018 dienen ook de ontvangen vergoedingen die bij andere WNT plichtige instellingen zijn ontvangen te worden verantwoord in de WNT-verantwoording. Aangezien het voor ons niet mogelijk is de volledigheid vast te stellen van de dienstbetrekkingen en de ontvangen vergoedingen, is in de Regeling Controleprotocol WNT opgenomen dat wij de anticumulatiebepaling niet hoeven te controleren. In onze controleverklaring is dit ook als zodanig toegelicht. De naleving van de anticumulatiebepaling maakt derhalve geen onderdeel uit van de controle van de accountant. De WNT-toezichthouders kunnen hier wel zelfstandig onderzoek naar doen en zo nodig handhavend optreden.

In 2021 is voor geen van de topfunctionarissen en overige medewerkers sprake van een overschrijding van de grensbedragen.

In het kader van de WNT attenderen wij u erop dat u de plicht heeft om uiterlijk 1 juli 2022 uw WNT-verantwoording over het kalenderjaar 2021 via internet op een algemeen toegankelijke wijze openbaar te maken. Indien op grond van andere op de verantwoordelijke van toepassing zijnde regelgeving of een besluit een later tijdstip waarop het financieel verslaggevingsdocument openbaar moet worden gemaakt geldt, is die latere datum de uiterlijke datum van openbaarmaking.

Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit accountantsverslag over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die in 2021 onder SiSa vallen. Wij doen dit met een tabel, die ook opgenomen moet worden als er geen fouten of onzekerheden geconstateerd zijn. Per regeling is hierin aangegeven of, en zo ja welke financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd. Wij merken op dat wij geen fouten of onzekerheden hebben geconstateerd die groter zijn dan € 125.000 (of groter dan de rapporteringsgrens) zoals voorgeschreven via de Nota verwachtingen accountantscontrole SiSa (en de door de gemeenteraad vastgestelde aandachtspunten jaarrekeningcontrole 2021). In overeenstemming met de Nota verwachtingen accountantscontrole SiSa is de tabel leeg als er geen bevindingen zijn.

Hierna treft u deze tabel aan.

Nr	Specifieke uitkering of overig	Fout of onzekerheid	Financiële omvang in euro's	Toelichting fout/onzekerheid
A12B	Incidentele bijdrage ondersteuning naleving controle op coronatoegangsbewijzen			
A12B	Incidentele bijdrage ondersteuning naleving controle op coronatoegangsbewijzen			
B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek			
B2	Regeling specifieke uitkering gemeentelijke hulp gedupeerden toeslagenproblematiek			

C1	Regeling specifieke uitkering Reductie Energiegebruik			
C1	Regeling specifieke uitkering Reductie Energiegebruik			
C9	Specifieke uitkering woningbouwimpuls			
C9	Specifieke uitkering woningbouwimpuls			
C30	Specifieke uitkeringen proeftuinen aardgasvrije wijken 2e ronde			
C30	Specifieke uitkeringen proeftuinen aardgasvrije wijken 2e ronde			
C31	Regeling vaststelling regels verstrekken eenmalige specifieke uitkering aan gemeenten huisvesting kwetsbare doelgroepen			
C31	Regeling vaststelling regels verstrekken eenmalige specifieke uitkering aan gemeenten huisvesting kwetsbare doelgroepen			
C32	Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen			
C32	Regeling specifieke uitkering ventilatie in scholen			
C43	Regeling reductie energiegebruik woningen			
C43	Regeling reductie energiegebruik woningen			
C62	Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire			
C62	Specifieke uitkering aan gemeenten voor de bekostiging van de kwijtschelding van gemeentelijke belastingen van gedupeerden door de toeslagenaffaire			
D1	Regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten			
D1	Regionale meld- en coördinatiefunctie voortijdig schoolverlaten			
D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)			
D8	Onderwijsachterstandenbeleid 2019-2022 (OAB)			
D10	Volwasseneneducatie			

D10	Volwasseneneducatie			
D11	Regeling specifieke uitkering extra financiële middelen RMC-functie			
D11	Regeling specifieke uitkering extra financiële middelen RMC-functie			
D12	Regionale meld- en coördinatiefunctie			
D12	Regionale meld- en coördinatiefunctie			
D12A	Regionaal programma voortijdig schoolverlaten			
D12A	Regionaal programma voortijdig schoolverlaten			
D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen			
D14	Regeling specifieke uitkering inhalen COVID-19 gerelateerde onderwijsvertragingen			
E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaaï			
E3	Subsidieregeling sanering verkeerslawaaï			
E20	Regeling stimulering verkeersmaatregelen 2020-2021			
E20	Regeling stimulering verkeersmaatregelen 2020-2021			
E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer (SiSa tussen medeoverheden)			
E27B	Brede doeluitkering verkeer en vervoer (SiSa tussen medeoverheden)			
F11	Regeling specifieke uitkering MKB Deals 1e tranche			
F11	Regeling specifieke uitkering MKB Deals 1e tranche			
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2021			
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2021			
G2	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in jaar T_gemeentedeel 2021			

G2	Gederfde baten die voortvloeien uit kijtschelden schulden gebundelde uitkering Participatiewet in jaar T_gemeentedeel 2021			
G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeentedeel 2021			
G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeentedeel 2021			
G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in jaar T (exclusief BOB)_gemeentedeel 2021			
G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kijtschelden schulden levensonderhoud BBZ in jaar T (exclusief BOB)_gemeentedeel 2021			
G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in jaar T (exclusief BOB)_gemeentedeel 2021			
G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in jaar T (exclusief BOB)_gemeentedeel 2021			
G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in jaar T_gemeentedeel 2021			
G3	BBZ vóór 2020 - Gederfde baten die voortvloeien uit kijtschelden schulden levensonderhoud BBZ en achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BOB in jaar T_gemeentedeel 2021			

G3	BBZ vanaf 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in jaar T_gemeentedeel 2021			
G3	BBZ vanaf 2020 - Gederfde baten die voorvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen kapitaalverstrekkingen BBZ in jaar T_gemeentedeel 2021			
G4	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) _gemeentedeel 2021			
G4	Tijdelijke overbruggingsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) _gemeentedeel 2021			
G4	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen			
G4	Tozo 1_fundamentele rechtmatigheidseisen			
G4	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen			
G4	Tozo 1_belangrijke rechtmatigheidseisen			
G4	Tozo 2			
G4	Tozo 2			
G4	Tozo 3			
G4	Tozo 3			
G4	Tozo 4			
G4	Tozo 4			
G4	Tozo 5			
G4	Tozo 5			
G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud in jaar T			
G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden levensonderhoud in jaar T			

G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekking in jaar T			
G4	Kwijtschelding schulden Tozo in het kader van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire - gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden van achterstallige betalingen op kapitaalverstrekking in jaar T			
G12	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in jaar T	Fout		
G12	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Bijzondere bijstand in jaar T	Onzekerheid		
G12	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in jaar T	Fout		
G12	Gederfde baten die voortvloeien uit kwijtschelden schulden Wet Inburgering van 13 september 2012 in jaar T	Onzekerheid		
G12	Aantal gedupeerden (zoals omschreven in artikel 1 van de Regeling specifieke uitkering compensatie van de kosten die verband houden met het kwijtschelden van publieke schulden binnen het SZW-domein van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire toeslagen)	Fout		
G12	Aantal gedupeerden (zoals omschreven in artikel 1 van de Regeling specifieke uitkering compensatie van de kosten die verband houden met het kwijtschelden van publieke schulden binnen het SZW-domein van de hersteloperatie kinderopvangtoeslagaffaire toeslagen)	Onzekerheid		
H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport			
H4	Regeling specifieke uitkering stimulering sport			

H7	Regeling specifieke uitkering aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling			
H7	Regeling specifieke uitkering aanpak huiselijk geweld en kindermishandeling			
H8	Regeling Sportakkoord 2020-2022			
H8	Regeling Sportakkoord 2020-2022			
H12	Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken			
H12	Regeling specifieke uitkering lokale preventieakkoorden of preventieaanpakken			
H16	Regeling Specifieke uitkering ijsbanen en zwembaden			
H16	Regeling Specifieke uitkering ijsbanen en zwembaden			

Strekking controleverklaring rechtmatigheid: goedkeurend

Strekking controleverklaring getrouwheid: goedkeurend

Uitvoering M&O-beleid Tozo leidt niet tot bijzonderheden

Net als bij andere uitkeringen is het van belang dat alleen mensen die daar recht op hebben Tozo ontvangen en dat misbruik en oneigenlijk gebruik wordt tegengegaan. In de Nota Verwachtingen Accountantscontrole SiSa 2021 (bijlage 1) is opgenomen dat door de accountant over de opzet, het bestaan en de werking van het beleid tegen misbruik en oneigenlijk gebruik van de Tozo gerapporteerd moet worden in het verslag van bevindingen over 2021.

Uw gemeente heeft een M&O-beleid vastgesteld, met daarin de getroffen interne beheersmaatregelen, waaronder controlemaatregelen in het primaire proces bij het toekennen van uitkeringen, de steekproefsgewijze controle achteraf en het gebruikmaken van signalen van het Inlichtingenbureau (IB-signalen). Uw gemeente maakt bij het verwerken van de IB-signalen gebruik van Continuous Monitoring Platform (CMP). Het college is momenteel in overleg met de leverancier van het CMP om een SOC1 type 2 rapportage te verkrijgen.

Verder is geen sprake van overige aangelegenheden, voor zover relevant voor de uitvoering van de Bbz en de Tozo, die relevant kunnen zijn voor de controle van uw gemeente of overige aangelegenheden waarop uw aandacht gevestigd moet worden.

Bij de controle is de opzet en het bestaan van het proces van uitkeringsverstrekkingen beoordeeld en zijn geen tekortkomingen gesignaleerd. Bij het toetsen van de werking van de procedure van opvolging van IB-signalen zijn geen bijzonderheden

Rechtmatigheidsfouten uitvoering Tijdelijke ondersteuningsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo)

geconstateerd. Bij het niet voldoen aan de regels zijn verstrekte uitkeringen teruggevorderd of is terugvordering in gang gezet. Wij hebben vastgesteld dat de gemeente het M&O beleid naleeft, waarmee is voldaan aan deze kwalitatieve vereiste.

Uit de interne controle is gebleken dat bij de uitvoering van de Tijdelijke ondersteuningsregeling zelfstandig ondernemers (Tozo) fouten zijn gemaakt voor een totaalbedrag van € 114.000. De fouten houden verband met het niet afgeven van beschikkingen aan een aantal cliënten voor Tozo 3, 4 en 5:

Tranche	Soort fout	Bedrag fout
Tozo 3	Geen beschikking	37.000
Tozo 4	Geen beschikking	38.000
Tozo 5	Geen beschikking	39.000
		114.000

Omdat sprake is van een specifieke uitkering (i.c. lasten Tozo) van meer dan € 1.000.000 hoeft deze fout, omdat deze lager is dan € 125.000, niet te worden gerapporteerd via de SiSa-tabel fouten en onzekerheden.

Vrijval subsidie "Toegankelijk maken bushaltes niet verwerkt

Onder de vooruit ontvangen bedragen met een specifiek bestedingsdoel is ultimo 2021 per saldo een nog te besteden bedrag van € 405.000 op de balans opgenomen. Dit betreft een vooruitontvangen subsidie die besteed moet worden aan het project "Toegankelijk maken bushaltes 2018 – 2020".

In 2021 is voor een bedrag van € 194.000 aan subsidiabele kosten gemaakt voor dit project, welke onder de materiële vaste activa is verantwoord. Omdat de gemaakte kosten subsidiabel zijn, had een bedrag van eveneens € 194.000 van de vooruitontvangen bedragen overgeboekt moeten worden naar de materiële vaste activa. De "vrijval" is echter niet verwerkt in de jaarrekening 2021, zodat de materiële vaste activa en de vooruitontvangen bedragen beide € 194.000 te hoog verantwoord zijn. Dit heeft geen gevolgen voor het resultaat. Wij adviseren u de vrijval alsnog in 2022 te verwerken, zodat u onder meer een zuiver inzicht heeft in de bestedingsruimte voor het project.

4.

Interne beheersing

4. Interne beheersing

Kernboodschappen interim-controle 2021

Naar aanleiding van de interim-controle een managementletter hebben uitgebracht. Voor een nadere duiding van onze opmerkingen en aanbevelingen uit de managementletter 2021 verwijzen wij daarnaar. De managementletter is op 27 januari 2022 met de Audit- en Rekeningcommissie besproken. Hieronder hebben wij de managementsamenvatting uit de managementletter opgenomen.

Managementsamenvatting

Uw interne beheersing

- Er worden goede stappen gezet op het gebied van interne beheersing. De betrokkenheid en rol van de eerste en tweede lijn is verder versterkt. Het team van CC&CA komt meer en meer in de rol van coaching, advisering en kwaliteitscontrole.
- De frauderisicoanalyse wordt geactualiseerd. Verbind de uitkomsten met de (verbijzonderde) interne controle en deel de onderkende frauderisico's ook met de raad (via de Audit- en rekeningcommissie).
- Door te sturen op de voortgang van de realisatie van de aanbevelingen uit voorgaande controles realiseert u dat de kwaliteit van de bedrijfsvoering verbetert. Ons advies is om op hoofdlijnen hierover ook aan de Audit- en rekeningcommissie te rapporteren, met daarbij de interne en externe managementletter als bijlage.

(Verbijzonderde) interne controle

- Verdere mogelijkheden tot professionalisering van de (verbijzonderde) interne controle staat bij u op de planning en zal meelopen in het proces om te komen tot de rechtmatigheidsverantwoording.
- Proceseigenaarschap komt daarbij meer en meer bij de 1^e en 2^e lijn te liggen. Sturing op de kwaliteit van de interne beheersing zal in de nabije toekomst met het "Key Control Dashboard" (KCD) gaan plaatsvinden. Hierin worden actuele processen opgenomen en relevante controles vastgelegd. Aandacht voor tijdigheid en uniformiteit is daarbij van belang.
- In de interne managementletter (CC&CA) is uitgebreid ingegaan op de (interne) bevindingen naar aanleiding van de onderzochte processen. De bevindingen die gerapporteerd zijn kunnen bijdragen aan de verdere ontwikkeling van uw organisatie. Wij adviseren u kennis te nemen van deze interne managementletter.
- Onderzoeken naar de kwaliteit van uw IT-omgeving geven handvatten om verdere verbeteringen door te voeren, met als uiteindelijk resultaat dat in de toekomst gesteund kan gaan worden op applicatieve controls.

Status rechtmatigheidsverantwoording

- De invoering van de rechtmatigheidsverantwoording is voorlopig uitgesteld naar 2022.
- Recent heeft de commissie BBV de Kadernota rechtmatigheid 2022 uitgebracht. Hierin is belangrijke informatie (waaronder stellige uitspraken) opgenomen die ondersteunend kunnen zijn aan het verder vormgeven aan de invulling van de rol van verschillende actoren binnen uw gemeenschappelijke regeling.
- In 2021 heeft u een pas op de plaats gemaakt omdat u de ontwikkelingen wilde volgen en doorvertalen in uw aanpak. Met het opstellen van het intern controleplan 2022-2023 zal weer een belangrijke stap gezet worden waarmee u in staat moet zijn om in 2023 de rechtmatigheidsverantwoording over 2022 op te stellen.

Belangrijkste bevindingen

- Er zijn aandachtspunten met betrekking tot de interne beheersing rondom de volledige verantwoording van verhuuropbrengsten, inkomende subsidies en parkeeropbrengsten.
- Uit de interne controle over het eerste deel van 2021 komen afwijkingen van het Europees aanbestedingsbeleid naar voren. In één geval betreft dit een nieuwe bevinding, daarnaast is sprake van een viertal doorlopende fouten vanuit voorgaande jaren.
- Er komt meer inzicht in de vastgoedportefeuille en het onderhoudsniveau daarvan.
- Prijsontwikkelingen kunnen impact hebben op de waardering en tussentijdse winstneming bij uw grondexploitaties. De toerekening van baten en lasten aan het juiste jaar is een aandachtspunt.
- Er is, vooralsnog, geen sprake van een waarderingsrisico ten aanzien van uw vordering op de GEM Crailo B.V.

Invoering rechtmatigheidsverantwoording (wederom) uitgesteld

Rechtmatigheidsverantwoording

Het ministerie van BZK heeft via de nieuwsbrief IBI (nummer 109, juni 2022) aangegeven dat de introductie van de rechtmatigheidsverantwoording uitgesteld wordt tot in ieder geval de jaarrekening 2023. Dit betekent dat vanaf dan onze controleverklaring alleen een oordeel over de getrouwheid van de jaarrekening (inclusief de rechtmatigheidsverantwoording die door het college in de jaarrekening wordt opgenomen) bevat.

In onze managementletter zijn wij, mede omdat toen nog de verwachting was dat de invoering per 2022 zou zijn, ingegaan op wat dit allemaal voor uw gemeente betekent. De belangrijkste punten hebben wij hierna samengevat en, waar noodzakelijk, aangevuld met recente ontwikkelingen:

- Vanaf het boekjaar 2023 moet het college van burgemeester en wethouders zichzelf over rechtmatigheid verantwoorden. In de jaarrekening dient daartoe de rechtmatigheidsverantwoording te worden opgenomen. In de paragraaf bedrijfsvoering kan een uitgebreidere toelichting op rechtmatigheidsbevindingen door het college worden gegeven:
 - Voor de rechtmatigheidsverantwoording heeft de commissie BBV een model tekst ontwikkeld. Met dit verplichte model moet het college zich verantwoorden over de rechtmatigheid, eventuele afwijkingen en onduidelijkheden. Relevant hiervoor is de “verantwoordingsgrens”. Dit is het bedrag, dat ligt tussen 0% en 3% van de lasten, inclusief toevoegingen aan reserves, waarboven afwijkingen in de rechtmatigheidsverantwoording moeten worden gerapporteerd door het college van burgemeester en wethouders. Fouten en onduidelijkheden (zie verderop in dit onderdeel) worden niet bij elkaar opgeteld.
 - In de paragraaf Bedrijfsvoering moet vervolgens een toelichting worden gegeven op de afwijkingen en de maatregelen die het college van burgemeester en wethouders neemt om deze in de toekomst te voorkomen. Een rapporteringsgrens kan gebruikt worden om geconstateerde fouten die onder de verantwoordingsgrens vallen toch inzichtelijk te maken voor de gemeenteraad. De gemeenteraad zou bijvoorbeeld kunnen bepalen dat deze afwijkingen door het college van burgemeester en wethouders moeten worden vermeld in de paragraaf Bedrijfsvoering. Door deze laatste afwijkingen in de paragraaf Bedrijfsvoering te rapporteren, informeert u de gemeenteraad over de kwaliteit van de interne beheersing en de uitkomsten daarvan. Meer hierover kunt u ook lezen in de Notitie Paragraaf bedrijfsvoering (augustus 2021) van de Commissie BBV.

Voor zover wij hebben kunnen nagaan is er door de gemeenteraad nog geen expliciete verantwoordingsgrens en rapporteringsgrens vastgesteld. Wij adviseren u dit op korte termijn te doen.

- Een belangrijke wijziging met betrekking tot het normenkader is dat vanaf boekjaar 2023, wanneer de wetswijziging wordt aangenomen, het normenkader expliciet door de raad moet worden vastgesteld. Wij adviseren u daar rekening mee te houden.

- De Commissie BBV heeft inmiddels de herziene kadernota uitgebracht (Kadernota rechtmatigheid 2022), waarin zij haar visie geeft over de invulling van het begrip rechtmatigheid in de rechtmatigheidsverantwoording. Het doel is uiteindelijk dat uw gemeente zelfstandig de in de Kadernota rechtmatigheid 2022 benoemde rechtmatigheidscriteria (het begrotingscriterium, het M&O-criterium en het voorwaarden criterium) afdekt. De Kadernota rechtmatigheid 2022 is daarmee vooral een belangrijk document voor de gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders geworden. In paragraaf 1.4 van de kadernota is een tiental stellige uitspraken gedaan en zijn zeven aanbevelingen gedaan. Deze worden in de kadernota verder uitgewerkt. Deze stellige uitspraken en aanbevelingen kunnen u helpen bij de verdere implementatie van de rechtmatigheidsverantwoording binnen uw gemeente. Een aantal van deze stellige uitspraken en aanbevelingen willen wij graag onder de aandacht brengen:
 - De kadernota 2022 introduceert het begrip ‘onduidelijkheden’. Dit begrip geeft aan dat er situaties zijn waarin het ook voor het college van burgemeester en wethouders niet duidelijk is of er rechtmatig gehandeld is. Deze moeten dan worden toegelicht en worden gewogen door het college van burgemeester en wethouders.
 - In de kadernota wordt ook ingegaan op de toepassing van tolerantiegrenzen, afwijkingen en de weging hiervan. Deze begrippen zijn vooral van belang voor uw intern controleplan.
 - De commissie adviseert ook fraude door eigen medewerkers toe te lichten in de paragraaf Bedrijfsvoering. Hierover heeft de Commissie BBV in de Notitie Paragraaf bedrijfsvoering (augustus 2021) meer geschreven.
 - De invoering betekent eveneens dat de verordeningen 212, 213 en het normenkader moeten worden geactualiseerd. Ook moeten afspraken worden gemaakt of herzien met de accountant. Hierbij moet u vooral denken aan de scope van de interne controle (getrouwheid versus rechtmatigheid), de documentatie van de uitgevoerde interne controles en de planning van de interne controle. U beschikt over een Intern Controleplan 2021, deze moet voor 2022 geactualiseerd worden. Het intern controleplan, de daarin opgenomen risicoanalyse en de tijdige uitvoering van de geplande interne controles, zijn belangrijke randvoorwaarden om in 2024 een rechtmatigheidsverantwoording op te kunnen stellen met betrekking tot boekjaar 2023.
 - Bij aan derden uitbestede werkzaamheden is het belangrijk als gemeente zelf zekerheid te krijgen over de rechtmatigheid. De wijze waarop dat kan is in de kadernota uitgewerkt. Uw gemeente heeft overigens in dit verband geen werkzaamheden aan derden uitbesteed.

Wij adviseren u overigens om (voor zover u dit nog niet heeft gedaan) kennis te nemen van de Kadernota rechtmatigheid 2022. Deze kadernota kan ondersteunend zijn aan het verder vormgeven aan de invulling van de rol van verschillende actoren binnen uw gemeente.

Wij zien de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording als een uitgelezen kans om de interne beheersing op een nog hoger niveau te krijgen. Hierna hebben wij de wijzigingen samengevat en gevisualiseerd.

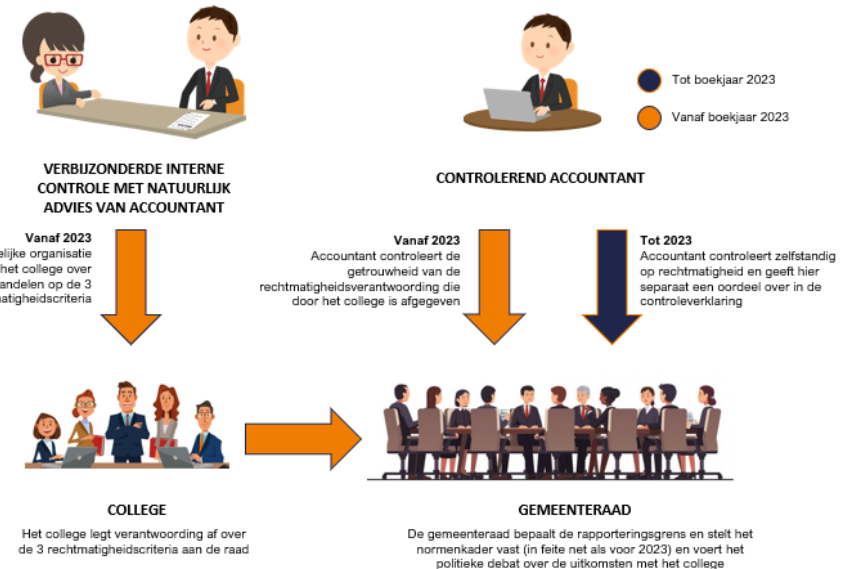
Een goede onderbouwing van de rechtmatigheidsverantwoording is ons gedeeld belang. De accountant moet straks immers verklaren dat de door het college van burgemeester en wethouders afgegeven rechtmatigheidsverantwoording getrouw is. Wij zijn als uw accountant dus in belangrijke mate afhankelijk van de (interne controle) werkzaamheden van het college van burgemeester en wethouders.

Uiteraard maken wij hier graag gebruik van en willen wij graag samen blijven optrekken om tot een goede invulling van de rechtmatigheidsverantwoording te komen. De jaarlijkse beoordeling van het intern controleplan van het college van burgemeester en wethouders, de door haar uitgevoerde risicoanalyse en de beoogde interne controle aanpak zullen wij diepgaand met elkaar bespreken. Een

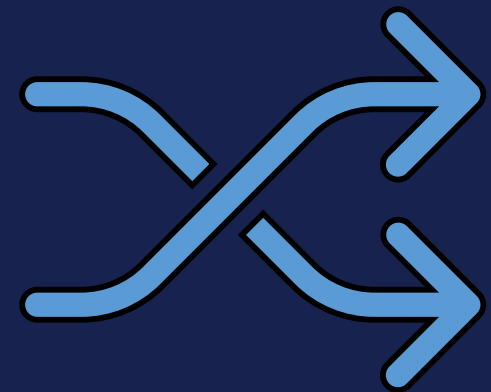
belangrijke verandering ten opzichte van voorgaande jaren is, dat wij dit vooral vroegtijdig, meer concreet in het eerste of tweede kwartaal willen doen. Het doel is uiteindelijk dat uw gemeente geheel zelfstandig de 3 rechtmatigheidscriteria, begrotingscriterium, M&O-criterium en voorwaarden criterium, afdekt en dat wij door goede afspraken aan de voorkant kunnen volstaan met een marginale review achteraf. Dan is het in onze optiek logisch dat wij vroeg in het jaar met elkaar in gesprek zijn. De manier waarop u nu de interne controle uitvoert, biedt hiervoor een goede basis. Wij adviseren u de noodzakelijk vervolgstappen te zetten. In dit kader hebben wij eerder de volgende elementen benoemd: besluitvorming bestuur (verantwoordingsgrens, rapporteringsgrens, tolerantie en normenkader) voorbereiden; uitwerking rechtmatigheidscriteria, in kaart brengen relevante wet- en regelgeving, uitvoeren risicoanalyse (wat kan er misgaan en wat is de impact hiervan), relevante beheersmaatregelen identificeren en het bepalen van gegevensgerichte detailcontroles (afdekken restrisico) en opstellen van werkprogramma's waar nodig.

Vooruitlopend op de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording vanaf het boekjaar 2022 is in hoofdstuk 8 de "In Control Verklaring" opgenomen, waarin inzicht in de rechtmatigheidsbevindingen over 2021 wordt gegeven. De bevindingen die in deze paragraaf zijn opgenomen zijn in overeenstemming met de uitkomsten van de controle op de rechtmatigheid die door ons is uitgevoerd.

WIJZIGING RECHTMATIGHEIDSVANTWOORDING EN CONTROLE BIJ GEMEENTEN

5. Overige aangelegenheden

5. Overige aangelegenheden

Geen meningsverschil met het college van burgemeester en wethouders

Er zijn geen meningsverschillen met het college van burgemeester en wethouders geweest en er waren geen beperkingen bij de uitvoering van onze controle. Naar onze mening is ons bij de uitvoering van onze controleopdracht door het college en de medewerkers van uw gemeente de volledige medewerking verleend en hebben wij volledige toegang tot de benodigde informatie gehad.

Bevestigingen van het college van burgemeester en wethouders ontvangen

Wij hebben namens het college van burgemeester en wethouders een ondertekende schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen.

Naleving van wet- en regelgeving

Wij hebben geen kennis van te rapporteren omstandigheden in verband met het niet-naleven van wet- en regelgeving met uitzondering van de bevindingen die elders in het rapport zijn opgenomen ten aanzien van EU-aanbestedingen.

Betrouwbaarheid en continuïteit van de automatiseringsomgeving

Onze jaarrekeningcontrole is gericht op het geven van een oordeel omtrent de jaarrekening zelf en is niet primair gericht op het doen van uitspraken omtrent de betrouwbaarheid en de continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking als geheel of van onderdelen daarvan. Onze bevindingen daaromtrent raken dan ook slechts die onderdelen die wij onderzocht hebben in het kader van de jaarrekening, wat wil zeggen dat wij ter zake geen volledigheid pretenderen. In onze managementletter zijn wij ingegaan op de stappen die het college zet op de betrouwbaarheid van de IT-omgeving verder te verbeteren. Er zijn belangrijke stappen gezet die tot gevolg hebben (gehad) dat de interne beheersmaatregelen in uw IT-omgeving, voor zowel de IT General Controls (ITGC) als de applicatieve controls, verbeterd zijn. De werking van de financiële applicaties was tot en met 2021 nog niet in de controle van de IT-auditor betrokken. Daarom kunnen zowel uw (VIC-)medewerkers als wij op dit moment nog niet steunen op interne beheersingsmaatregelen die zijn ingebed uw IT-omgeving. Dit doet zich bijvoorbeeld voor bij de digitale accordering van facturen door twee verschillende medewerkers in de workflow. Dat is overigens geheel conform uw en onze planning en verwachtingen.

Het verder verbeteren van de automatiseringsomgeving behelst meerdere jaren en is in 2021 nog niet volledig afgerond. Uiteindelijk zal dit project moeten leiden tot een versterking van uw IT-omgeving. Als dit project verder afgerond wordt, kan dit alles bijdragen aan een automatiseringsomgeving die (zichtbaar) ondersteunend is aan de interne controles in uw IT-omgeving. Dan zullen overigens ook de achterliggende controles inhoudelijk aantoonbaar goed moeten worden uitgevoerd (de mens-factor). Op dit

Geen aanwijzingen van fraude

moment bent u nog niet zo ver en voert u interne controles uit, die voornamelijk buiten de geautomatiseerde omgeving omgaan. Dat geldt daarmee ook voor onze controles.

Uit de door ons uitgevoerde werkzaamheden zijn geen verdere bijzonderheden gebleken waarop wij u via deze rapportage willen attenderen.

In Nederland is de accountant wettelijk verplicht om alle ontdekte fraudegevallen te rapporteren aan het management van de organisatie. Wij merken op dat onze controle niet specifiek is ingericht op het ontdekken van fraude. De accountant is wel verantwoordelijk voor het betrekken van frauderisico's in de planning en uitvoering van zijn controleopdracht.

Wij hebben een fraudediscussie gevoerd met het controleteam en met het financieel management en de directie van de gemeente Hilversum, waarbij wij de nadruk hebben gelegd op de vermoedens van materiële onjuistheden als gevolg van fraude in de jaarstukken. Van het management en directie hebben wij de bevestiging ontvangen dat er geen onregelmatigheden zijn geconstateerd waarbij het management of werknemers die een belangrijke rol spelen bij de maatregelen van interne beheersing of anderen in het geval dat de fraude van materieel belang kan zijn op de jaarrekening, zijn betrokken.

Tevens hebben wij zelfstandig werkzaamheden uitgevoerd die gericht waren op het risico van het 'omzeilen' van de interne beheersingsmaatregelen door het management te detecteren. Wij hebben specifieke controles uitgevoerd op memoriaalboekingen en schattingen en hebben significante en ongebruikelijke transacties met behulp van gegevensanalyses onderzocht.

Hoewel wij op grond van de controle- en overige standaarden een kritische houding moeten hebben ten opzichte van risico's van fraude in de jaarrekening, merken wij op dat onze controle niet specifiek is gericht op het ontdekken hiervan. Tijdens de uitvoering van onze controle van de jaarrekening 2021 hebben wij geen aanwijzingen verkregen dat er sprake is geweest van materiële fraude.

Uit onze controle komt verder naar voren dat het college belang hecht aan het treffen van maatregelen om fraude te voorkomen. Eind 2021 is de geactualiseerde frauderisicoanalyse/-inventarisatie geactualiseerd en besproken in de directie. De uitkomsten zijn eveneens besproken met de desbetreffende proceseigenaren en worden ook meegenomen in verbeterplannen bij deze processen. Dit is onderdeel van het gemeente-breed bewustwordingsproces. De directeur bedrijfsvoering stuurt (via de regietafel) dit proces actief aan.

Naar onze mening zijn dit prima stappen die onder verantwoordelijkheid en aansturing van het college zijn genomen. Met een (actuele) frauderisicoanalyse kan de gemeente de frauderisico's monitoren en periodiek evalueren of de interne beheersmaatregelen nog voldoende effectief zijn om frauderisico's naar een acceptabel en door u geaccepteerd niveau te verlagen.

Verplichte rapportering door accountants over fraude en continuïteit in de controleverklaring

Op 13 september 2021 publiceerde de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (“NBA”) een consultatiedocument waarin werd voorgesteld dat accountants verplicht worden om altijd in aparte secties over fraude en continuïteit te rapporteren in de controleverklaring.

Frauderapportage

Fraude kan een groot effect hebben op de reputatie van organisaties en kan tot grote financiële schade leiden. Het is daarom zowel in uw belang als dat van al uw belanghebbenden, dat in het jaarverslag (paragraaf bedrijfsvoering) expliciet aandacht wordt besteed aan het beheersen van frauderisico’s. Van u (zowel de raad als het college) wordt daarom verwacht dat u frauderisico’s in kaart brengt en adequate maatregelen neemt om deze te beheersen. Omdat bij fraude sprake is van bewust handelen van personeel of management, is een goede frauderisicoanalyse ook in uw belang, ter voorkoming van daadwerkelijke fraude.

Wanneer u vervolgens informatie geeft over de wijze van beheersing (bijvoorbeeld in het jaarverslag) en indien van toepassing over vermoedens van fraude, over onderzoek dat is verricht en over maatregelen om herhaling te voorkomen – voor zover deze informatie openbaar is –, draagt dit bij aan het vertrouwen van belanghebbenden in uw gemeente.

De door u zelf uitgevoerde frauderisicoanalyse vormt voor controlerend accountants het startpunt van hun werkzaamheden ten aanzien van frauderisico’s. Met het oog op de voor boekjaar 2022 ingaande rapportageverplichting voor accountants, waardoor wij in onze verklaring gaan rapporteren over fraude, zullen wij in 2022 nog nadrukkelijker het gesprek met u (raad en college) willen aangaan over dit onderwerp. Tijdens de controle zullen wij dan met u spreken over:

- de frauderisicoanalyse van de organisatie en de organisatie specifieke frauderisico’s;
- de evaluatie van frauderisico’s die voor de controle het meest van belang zijn; en
- eventuele fraude incidenten en de bijbehorende opvolging.

Vanaf 2022 zullen wij ook met u bespreken wat er in de controleverklaring gerapporteerd zal worden, en hoe verwezen zal worden naar de door u beschreven risicoanalyse in het jaarverslag. Door spoedig met elkaar in gesprek te gaan over frauderisicofactoren, eerder geïdentificeerde frauderisico’s en de rapportage daarover door de accountant, bent u beter in staat om relevante risico’s te onderkennen en uw interne beheersing daarop aan te passen of effectiever te maken.

Rapportage over continuïteit

Meer aandacht van de accountant voor continuïteitsrisico’s leidt er mogelijk toe dat organisaties vaker stilstaan bij hun continuïteitsveronderstelling, hierop acteren en er (uitgebreider) over rapporteren in het jaarverslag. Voor een gemeente zijn continuïteitsrisico’s wellicht minder groot. De accountant kan hierop steunen en in de verklaring verwijzen naar de desbetreffende passages. Als sprake is van continuïteitsrisico’s, bent u verantwoordelijk voor het maken van een gedetailleerde beoordeling in hoeverre de organisatie haar continuïteit kan handhaven, inclusief bijvoorbeeld een kasstroomprognose. De accountant beoordeelt deze plannen en maatregelen en evalueert de prognoses. Vanaf boekjaar 2022 zullen wij ook gaan rapporteren over deze werkzaamheden. Het tijdig bespreken van continuïteitsrisico’s, de daaraan gerelateerde maatregelen en toelichtingen in de

Bevestiging onafhankelijkheid

jaarrekening en controleverklaring, dragen bij aan de effectiviteit van de jaarrekeningcontrole. Als bijeffect zal ook de informatiewaarde van de jaarrekening en de controleverklaring voor gebruikers van uw jaarrekening toenemen.

Wat betekent dit voor u?

De mate van detail en de omvang van de rapportage over fraude en continuïteit in de controleverklaring hangen onder meer af van de onderkende risico's, de omvang en aard van de organisatie alsmede de bevindingen naar aanleiding van de werkzaamheden. Dit betekent dat naarmate de vermoedens en signalen van fraude duidelijker of de mate van continuïteitsrisico's groter zijn, de toelichting bij de jaarrekening en de tekst in de desbetreffende paragrafen in de controleverklaring uitgebreider zullen zijn. Indien er weinig aan de hand is, zal de rapportage korter kunnen zijn.

Wij adviseren u daarom nadrukkelijker dan dat dit in het verleden het geval was, stil te staan bij mogelijk fraude- en continuïteitsrisico's en daarover ook te (laten) rapporteren in uw P&C-documenten.

Bevestiging onafhankelijkheid

In overeenstemming met Nederlandse wet- en regelgeving, waaronder de Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO) van de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA), dient de externe accountant mogelijke conflicten met betrekking tot zijn onafhankelijkheid, zowel in wezen als in schijn, onder de aandacht te brengen van het college en de gemeenteraad.

Wij bevestigen dat onze onafhankelijke positie ten opzichte van de gemeente Hilversum in overeenstemming met de Nederlandse wettelijke en beroepsvoorschriften is gewaarborgd. Wij zijn van mening dat onze objectiviteit gedurende het afgelopen jaar niet is aangetast.

Stelsel van waarborgen om onafhankelijke positie te waarborgen

Publieke Sector Accountants beschikt over een stelsel van maatregelen om onze onafhankelijke positie bij controlecliënten te waarborgen. Het stelsel van maatregelen is een integraal onderdeel van de bestuurlijke organisatie en van het voor de gehele organisatie van toepassing zijnde stelsel van kwaliteitsbeheersingsmaatregelen. Bijgaande niet-limitatieve opsomming geeft u een indruk van de maatregelen die bijdragen aan het waarborgen van onze onafhankelijke positie:

- Schriftelijke onafhankelijkheidsbepalingen waarin alle bestaande onafhankelijkheidsvereisten en de risico's ten aanzien van de bedreiging van de onafhankelijkheid en de daaraan gerelateerde waarborgen zijn verwerkt.
- Procedures voor tijdige bekendmaking van de voorschriften en de daarin aangebrachte wijzigingen aan alle partners en werknemers bij Publieke Sector Accountants.
- Procedures voor de organisatie van periodieke training inzake de toepassing van de onafhankelijkheidsvoorschriften.
- Procedures die erop gericht zijn dat onze gevolmachtigden en werknemers in specifieke casussen en omstandigheden de onafhankelijkheidsvoorschriften naleven.
- De benoeming van professionals op seniorniveau die verantwoordelijk zijn voor het continu actualiseren van de procedures en voorschriften, de tijdige bekendmaking ervan en het adequaat functioneren van het gehele stelsel van waarborgen.

- Procedures voor een schriftelijke rapportage per controlecliënt waarin is vastgelegd of sprake is van omstandigheden die de onafhankelijkheid van de accountant die de controleopdracht uitvoert bedreigen, op welke wijze met potentiële bedreigingen is omgegaan en indien er bedreigingen zijn gesignaleerd, welke maatregelen dan zijn genomen om deze bedreiging voor de onafhankelijkheid weg te nemen. De vastlegging van deze beoordeling inclusief een gemotiveerde conclusie (de zogenoemde onafhankelijkheidsevaluatie) wordt in het dossier opgenomen.
- Procedures die vereisen dat een daartoe geëigende afdeling binnen Publieke Sector Accountants wordt geconsulteerd, als sprake is van een mogelijke aantasting van de onafhankelijkheid in relatie tot een specifieke cliënt. Wij zullen dan ook overwegen de gemeenteraad of de accountantscommissie te raadplegen.
- Procedures voor het interne toezicht in relatie tot de toetsing en bewaking van de naleving van de onafhankelijkheidsvoorschriften.

De opzet en werking van ons stelsel van maatregelen worden periodiek door de externe toezichthouder getoetst.

Interne roulatie

Een te grote mate van vertrouwdsheid of vertrouwen kan een bedreiging vormen voor de onafhankelijkheid van de accountant wanneer bepaalde leden van het controleteam geregeld en voor lange tijd aan de wettelijke controle van een controlecliënt meewerken.

Wij beoordelen de bedreiging voor de onafhankelijkheid die kan voortvloeien uit de langdurige betrokkenheid van andere leden van het controleteam bij de controleopdracht. Waar nodig nemen wij maatregelen om de bedreiging weg te nemen. Wij merken op dat er in het kader van onze controleopdracht geen sprake is geweest van een dergelijke bedreiging.

Persoonlijke, zakelijke of financiële relaties

Wij hebben een evaluatie gemaakt van persoonlijke, zakelijke en financiële relaties tussen Publieke Sector Accountants, haar partners en haar medewerkers en de gemeente Hilversum, die van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid. Bij deze evaluatie zijn ons geen zaken gebleken welke aan u gerapporteerd dienen te worden.

Geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid

De Nederlandse onafhankelijkheidsregels vereisen dat de eindverantwoordelijke accountant de met governance belaste organen informeert over geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid die Publieke Sector Accountants, een bestuurder of interne toezichthouder van Publieke Sector Accountants of een lid van het controleteam heeft ontvangen van of verstrekt aan de gemeente Hilversum of een bij de gemeente Hilversum betrokken persoon. Hierbij is een drempel van € 100 opgenomen in de regels. Wij zijn van mening dat de verstrekte en ontvangen geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid gepast zijn en derhalve niet tot een bedreiging voor de onafhankelijke uitvoering van de controleopdracht hebben geleid. Volledigheidshalve merken wij op dat wij geen geschenken en persoonlijke uitingen van gastvrijheid hebben verstrekt/ontvangen die een (geschatte) waarde van meer dan € 100 hebben.

Aanvullende dienstverlening

Een overzicht van de aanvullende dienstverlening hebben wij hieronder opgenomen.

Aanvullende dienstverlening
Accountantscontrole financiële verantwoording Bbz/Tozo 2021 regiogemeenten.
Controle financiële verantwoording Wijkwarmtetransitie Kerkelanden

Conclusie onafhankelijkheid

De voorschriften in het kader van onafhankelijkheid zijn binnen de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (de NBA) opgenomen in de 'Verordening inzake Onafhankelijkheid (ViO)' en vormen een belangrijk onderdeel van het 'normenkader' waaraan een accountant moet voldoen. De naleving van de ViO is binnen Publieke Sector Accountants ingebed. Op basis van onze toetsing concluderen wij dat onze onafhankelijkheid als certificerend accountant bij de gemeente Hilversum in 2021 voldoende is gewaarborgd.

Controleverschillen

Aard van de fouten en onzekerheden (x € 1.000)	Rechtmatigheid	Getrouwheid
Fouten		
Afwijkingen EU-aanbestedingsregels	€ 518.500	N.v.t.
Rechtmatigheidsfouten Tozo	€ 114.000	N.v.t.
Verplichtingen sociaal domein niet volledig verantwoord	€ 135.000	€ 135.000
Specifieke uitkering Toegankelijkheid bushaltes, vrijval voor gerealiseerde bestedingen niet verantwoord	€ 194.000	€ 194.000
Totaal fouten	€ 961.500	€ 329.000
Onzekerheden		
Onzekerheden sociaal domein vanuit regio GV	€ 614.000	€ 614.000
Totaal onzekerheden	€ 614.000	€ 614.000

Wij hebben van het college een schriftelijke bevestiging bij de jaarrekening ontvangen, waarin het college bevestigt dat de niet-gecorrigeerde fouten, zowel individueel als in totaal, in het kader van de jaarrekening niet materieel zijn. Daarnaast is in de jaarrekening een aantal correcties doorgevoerd naar aanleiding van de controle. Uw organisatie beschikt over een overzicht van deze correcties.

Inzicht in onze tijdsbesteding

In het rapport “In het publieke belang” van de NBA, de Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountant, zijn maatregelen opgenomen die de kwaliteit en onafhankelijkheid van de controlerend accountant moeten waarborgen of verbeteren. Op basis van één van de maatregelen rapporteren wij de bestede uren van onze controlewerkzaamheden aan u. Hieronder treft u de opgave van onze tijdsbesteding aan, inclusief een inschatting van nog te besteden uren voor de afronding van de jaarrekeningcontrole (waaronder het voeren van besprekingen en het archiveren van ons dossier).

	Uren geraamd	Uren besteed
Tekenend accountant	156	172
Overige teamleden	930	1034

Het hogere aantal bestede uren wordt voor een belangrijk deel verklaard doordat het aantal SiSa-regelingen, waarover u met de jaarrekening 2021 verantwoording moet afleggen, significant is gestegen. Met onze brief van 25 januari 2022 hebben wij u daarover geïnformeerd. In de “geraamde tijdsbesteding” zijn hiervoor geen uren geraamd.

Disclaimer en beperking in gebruik

Dit verslag is alleen bestemd voor de gemeenteraad en het college en mag niet in zijn geheel of gedeeltelijk worden verstrekt of aangehaald zonder onze schriftelijke toestemming vooraf. Er wordt geen verantwoordelijkheid aan een derde partij geaccepteerd, omdat dit verslag daar niet voor opgesteld en bedoeld is. Dientengevolge nemen wij geen enkele verplichting of plicht van zorg aan ieder ander persoon aan wie dit verslag getoond of in zijn handen komt, op ons.

De in dit verslag aan de orde gestelde onderwerpen zijn door ons geconstateerd gedurende onze controleopdracht waarvan wij van mening zijn dat zij uw aandacht behoeven. Het is geen allesomvattend verslag van alle geconstateerde zaken en in het bijzonder kunnen wij niet verantwoordelijk worden gesteld voor het rapporteren van alle bedrijfsrisico's of tekortkomingen in het systeem van interne beheersing. Elke conclusie, opinie of opmerking in dit verslag is verstrekt in de context van onze controleverklaring over de jaarrekening als geheel.

Evenzo geldt dat de opmerkingen, bevindingen en aanbevelingen met betrekking tot het systeem van interne beheersing niet gelezen dienen te worden als een afzonderlijke opinie van het systeem van interne beheersing en haar werking.

 PUBLIEKE
SECTOR
ACCOUNTANTS